

Útvar hlavného architekta mesta Žilina

Materiál na rokovanie pre

komisie Mestského zastupiteľstva v Žiline

Číslo materiálu: ____/2022

K bodu programu

Manuál komunitných záhrad Mesta Žilina

Materiál obsahuje:

Materiál sa odporúča prerokovať v komisii:

Komisia ŽP, ÚPaV

1. Návrh na uznesenie
2. Dôvodová správa
3. Materiál

Predkladá:

Ing. arch. Rudolf Chodelka

Riaditeľ ÚHA

Zodpovedný za vypracovanie:

Ing. arch. Rudolf Chodelka

Riaditeľ ÚHA

Žilina, 20.jún 2022

NÁVRH NA UZNESENIE

Uznesenie č. __/2022

Mestské zastupiteľstvo v Žiline

I. schvaľuje

1. Manuál komunitných záhrad Mesta Žilina

DÔVODOVÁ SPRÁVA

Materiál sa predkladá na schválenie mestským zastupiteľstvom na základe iniciatívy Referátu koncepcie mestskej zelene (ÚHA) a Referátu správy mestskej zelene (OSVPaŽP). Jeho cieľom je jasné stanovenie jednotného postupu pri zakladaní komunitných záhrad na pozemkoch vo vlastníctve Mesta Žilina. V poslednej dobe je stále väčší záujem obyvateľov mesta Žilina o zriadenie komunitných záhrad. Účelom materiálu je informovať verejnosť o možnosti zriadenia komunitnej záhrady. Materiál predstavuje návrh, ako by mali komunitné záhrady fungovať a čo sa od nich a ich zriaďovateľov očakáva. Zároveň by mal podať adekvátne a ucelené informácie ohľadom tejto problematiky. Komunitné záhrady poskytujú občanom a komunitám priestor pre aktívny život, miesto na pestovanie čerstvých, zdravých potravín v blízkosti domova. Okrem zlepšenia prístupu k potravinám poskytujú komunitné záhrady priestor pre silné sociálne vzťahy na úrovni susedstva. Keď sa skupina susedov spojí, aby zorganizovali, vybudovali a spravovali komunitnú záhradu, prinášajú svojej komunite a svojmu okoliu pôsobivú škálu výhod ako sú budovanie priateľstiev, vzdelávanie, zdravý životný štýl, miesto pre stretávanie sa rodín a tímovú prácu. Záhrada slúži aj na vzdelávanie, podporu biodiverzity a oživenie nevyužitých priestorov v urbanizovanom prostredí. Záhradkárska činnosť v komunitnej záhrade je nekomerčná a všetky príspevky smerujú k udržiavaniu a skrášleniu svojho okolia.

Tento materiál je základným materiálom a návodom ako založiť komunitnú záhradu v meste Žilina. Predpokladáme, že na základe skúseností a záujmu o zakladanie komunitných záhrad sa bude postupne dopĺňať a upravovať.

Materiál nemá dopad na rozpočet mesta.

MATERIÁL:

MANUÁL KOMUNITNÝCH ZÁHRAD MESTA ŽILINA

Spracoval Útvar hlavného architekta Mesta Žilina v spolupráci s Odd. životného prostredia Mesta Žilina
05/2022

OBSAH

KAPITOLA 1 Komunitná záhrada a ako ju založiť

KAPITOLA 2 Parametre a požiadavky komunitnej záhrady

KAPITOLA 3 Údržba komunitnej záhrady

KAPITOLA 4 Príklady komunitných záhrad

PRÍLOHY

Príloha č. 1 Žiadosť o založenie komunitnej záhrady

Kapitola 1 Komunitná záhrada a ako ju založiť

1.1 Komunitná záhrada- Definícia a pojmy

Čo je komunitná záhrada?

Komunitná záhrada je časť verejného priestoru premenená na záhradu, o ktorú sa stará komunita-miestni obyvatelia, ktorí majú záujem o pestovanie úžitkových rastlín a skrášlenie svojho okolia. Z pohľadu samosprávy ide o vymedzenú plochu verejnej zelene, ktorá bude vylúčená zo správy a údržby Mestom Žilina. Komunitná záhrada je primárne určená na pestovanie úžitkových rastlín.

Význam komunitných záhrad

Komunitné záhrady sú dobre známe tým, že poskytujú susedom priestor pre aktívny život, miesto na pestovanie čerstvých, zdravých potravín v blízkosti domova. Ale okrem zlepšenia prístupu k potravinám poskytujú komunitné záhrady priestor pre silné sociálne vzťahy na úrovni susedstva. Keď sa skupina susedov spojí, aby zorganizovali, vybudovali a spravovali komunitnú záhradu, prinášajú svojej komunite pôsobivú škálu výhod ako sú budovanie priateľstiev, edukáciu detí a mládeže, zdravý životný štýl, miesto pre stretávanie sa rodín a tímovú prácu. Záhrada slúži aj na vzdelávanie, podporu biodiverzity a oživenie nevyužitých priestorov v meste. Záhradkárská činnosť v komunitnej záhrade je nekomerčná a všetky príspevky smerujú k udržiavaniu a skrášleniu svojho okolia.

Komunita je skupina ľudí zo susedstva, ktorí sa stretávajú a majú spoločné záujmy a ciele. Základom komunitnej záhrady sú jej nadšení užívatelia. Oslovte predovšetkým susedov alebo osoby z blízkeho okolia. Stretnite sa, spoznajte sa, zistite, aké máte motivácie a zručnosti a spoločne naplánujte ďalšie kroky na založenie komunitnej záhrady.

Prevádzkovateľ komunitnej záhrady je občianske združenie (ďalej len „OZ“), ktorého podmienky vzniku upravuje zákon č.83/1990 o Združovaní občanov.

Základom komunitnej záhrady sú jej nadšení užívatelia. Zdroj: google.com

1.2 Ako založiť komunitnú záhradu

Hlavné predpoklady vzniku KZ

- Komunikácia v rámci komunity
- Právne okolnosti a záležitosti- založenie OZ
- Vypracovanie predbežného projektu komunitnej záhrady (ďalej len „KZ“)
- Hľadanie vhodnej plochy- v spolupráci s Útvárom hlavného architekta
- Podanie žiadosti a potrebných príloh na Útvár hlavného architekta Mesta Žilina (ďalej len „ÚHA“)
- Posúdenie žiadosti a vydanie vyjadrenia ÚHA ku plánovanej komunitnej záhrade
- Žiadosť o uzatvorenie nájomnej zmluvy na užívanie nehnuteľnosti za účelom zriadenia Komunitnej záhrady v zmysle vyjadrenia ÚHA na Mestskom úrade v Žiline- Odbore právnom, majetkovom a verejného obstarávania (ďalej len „OPMaVO“), k žiadosti je potrebné doložiť súhlasné vyjadrenie ÚHA s odsúhlasenou situáciou umiestnenia KZ
- Založenie KZ a začatie prác

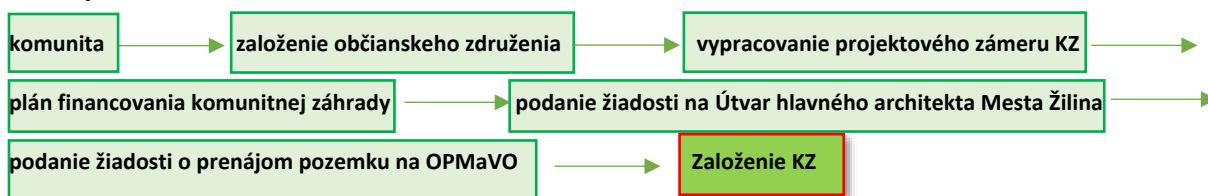
1.3 Umiestnenie a zriadenie komunitnej záhrady

Komunitná záhrada je zriadená na základe nájomnej zmluvy uzatvorenej s Mestom Žilina. Prevádzkovateľ budúcej komunitnej záhrady

Komunitná záhrada môže byť umiestnená na území mesta Žilina a vo všetkých jeho katastroch. Hlavné predpoklady vzniku komunitných záhrad sú však v rámci sídlisk mesta Žilina a to Hliny I-VIII, Vlčince, Solinky a Hájik z dôvodu, že obyvatelia sídlisk častokrát nemajú možnosť záhradkárčenia.

Umiestnenie a zriadenie každej jednej komunitnej záhrady bude individuálne posudzované, Mesto Žilina a Útvár hlavného architekta má právo komunitnú záhradu v niektorých častiach zamietnuť alebo určiť alternatívnu lokalitu po dohode so žiadateľom.

Postup ako založiť komunitnú záhradu

Kapitola 2 Parametre a požiadavky komunitnej záhrady

2.1 Čo môže obsahovať komunitná záhrada, všeobecné parametre a pravidlá

- nadšených užívateľov- komunitu
- vyvýšené záhony na pestovanie
- fóliovník alebo skleník
- kvetinový záhon
- kompostér
- technická miestnosť k uskladneniu náradia
- akumulčná nádrž na dažďovú vodu
- odpočinkový priestor s lavičkami, stolmi
- pevný prístrešok alebo pergola pre možnosť stretávania sa a odpočinku (napr. v prípade nepriaznivého počasia)

Spomenuté prvky sú na uvážení a možnostiach každej jednej komunity a je len na užívateľoch, čo považujú za dôležité a prínosné vybudovať v komunitnej záhrade. Zároveň pre všetky komunitné záhrady platia nasledovné parametre:

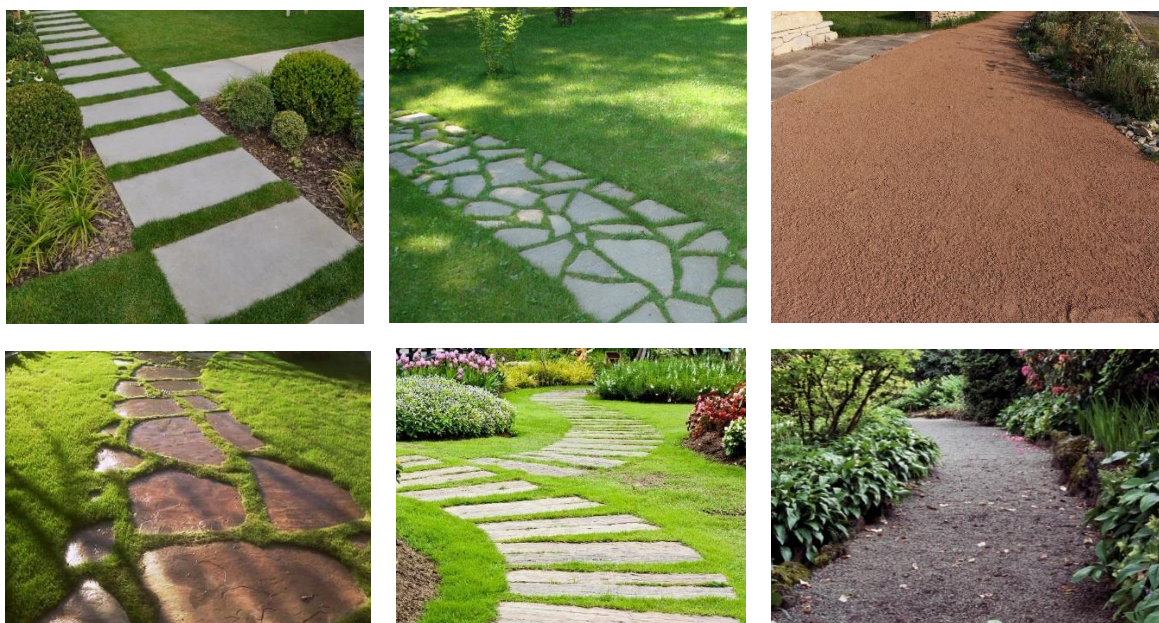
- Celková plocha zabraného/prenajatého/ verejného priestranstva nesmie presiahnuť 300 m²
 - o Z toho plocha zelene musí byť minimálne 70 % (do tejto plochy sa počíta aj plocha vyvýšených záhonov)
 - o plocha chodníkov a spenených plôch nesmie presiahnuť 30 % výmery komunitnej záhrady
- Vyvýšené záhony musia byť vo vzdialenosti od seba min. 0,6 m, ich počet nie je obmedzený
- Komunitná záhrada môže byť zriadená na mestskej verejnej zeleni
- Zriadenie komunitnej záhrady musí rešpektovať dreviny nachádzajúce sa na prenajatom pozemku, kde je zriadená KZ, t. j. dreviny nesmú byť poškodzované ich nadzemné a podzemné časti
- Podpisom zmluvy o prenájme pozemku za účelom zriadenia KZ je prenajímateľ povinný sa o daný priestor riadne starať a udržiavať zeleň v žiaducom stave (ošetrovanie existujúcich drevín, kosenie trávnikov, a pod.)
- Všetky nové prvky drobnej architektúry alebo spevnené plochy musia byť v minimálnej 2,5 m od päty kmeňa najbližšieho stromu, ak sa na pozemku nejaký nachádza
- Priestor komunitnej záhrady nemusí byť nutne oplotený ani nemusí obsahovať drobné stavby
- Na komunitnú záhradu sa vzťahujú všetky platné právne predpisy a VZN mesta Žilina
- Priestor komunitnej záhrady musí byť na požiadanie sprístupnený vlastníčkovi pozemku
- Zriadenie KZ musí rešpektovať existujúcu technickú infraštruktúru
- Vizuál a rozsah všetkých prvkov drobnej architektúry v rámci prenajatého pozemku podlieha schváleniu na ÚHA (Útvár hlavného architekta).
- KZ nesmie prekážať riadnemu užívaniu územia, peších zón, chodníkov, komunikácií a priestorov, pohybu chodcov, najmä osôb so zdravotným postihnutím a obsluhu prevádzok, zariadení a organizácií (zásobovanie, čistenie, odvoz odpadu a pod.)
- KZ nesmie vytvárať prekážky pre zabezpečenie podmienok pri zásahoch vozidiel záchranných a bezpečnostných zložiek v prípade nepredvídaných udalostí
- Na prvkoch a oplotení KZ je zakázané umiestňovať akékoľvek reklamné zariadenia. Logo zriaďovateľa KZ sa podľa tohto manuálu nepovažuje za reklamu.

- Prevádzkovatelia KZ sú povinní zabezpečiť poriadok, čistotu a estetickú úroveň v rámci priestoru KZ a v jej bezprostrednom okolí.
- Mimo plochu KZ sa zakazuje umiestňovať akékoľvek prvky, vrecia s odpadkami, prepravky prípadne iný materiál.
- Povinnosťou prevádzkovateľa KZ je zabezpečiť aby hluk (hudba, užívatelia) nepresiahol najvyššie prípustné hodnoty.

2.2 Spevnené plochy

V rámci komunitnej záhrady je možné vybudovať potrebné chodníčky a spevnené plochy, ich celková výmera však nesmie presiahnuť 30% prenajatého pozemku.

Povrch spevnených plôch v rámci KZ musí byť vodopriepustný, ideálne mlatový, štrkový (MZK), alebo z drevoštiepky. V nevyhnutnom prípade je možné urobiť drobnú dláždenú plochu so suchou pokládkou o celkovej výmere max. 25 m². Budovanie asfaltových a betónových plôch nie je prípustné.

Príklady možných typov chodníkov, Zdroj str. 14

2.3 Drobná architektúra a mobiliár

V rámci komunitnej záhrady sú prípustné prvky drobnej architektúry (oplotenie, prístrešok, pergola, technická miestnosť na náradie a pod.), ktoré podliehajú v zmysle zákona č. 50/1976 Z. z. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku v znení neskorších predpisov oznámeniu k Ohláseniu drobnej stavby. Všetky prvky drobnej architektúry nesmú presiahnuť výmeru **25 m²**. Pergolu alebo prístrešok je možné nechať obrásť popínavými drevinami, prípadne ich využiť ako oporu pre popínavý typ úžitkových rastlín.

2.2.1 Oplotenie

Priestor komunitnej záhrady môže byť bez oddeľujúcich konštrukcií alebo môže byť oddelený od ostatného okolia oplotením, vymedzujúcimi stĺpikmi alebo prvkami, max. výška nesmie presiahnuť

1800 mm nad úrovňou plochy. Oplotenie je častokrát nevyhnutné z dôvodu vandalizmu, no nie je podmienkou. Odporúčame priehľadný jednoduchý pletivový plot, s kovovými stĺpikmi na zemné skrutky. Výška oplotenia podľa potreby a charakteru prostredia, kde sa komunitná záhrada nachádza. V ojedinelých prípadoch nemusí byť povolené oplotenie celej plochy KZ (prenajatého pozemku). Vzhľadom na charakter stavby nebude vyžadované stavebné povolenie, povoľovací proces bude riešený ohlásením drobnej stavby. Vizuál a rozsah (poloha) oplotenia prenajatého pozemku je potrebné písomne odsúhlasiť na ÚHA.

2.2.2 Domček na náradie, pergola a prístrešok

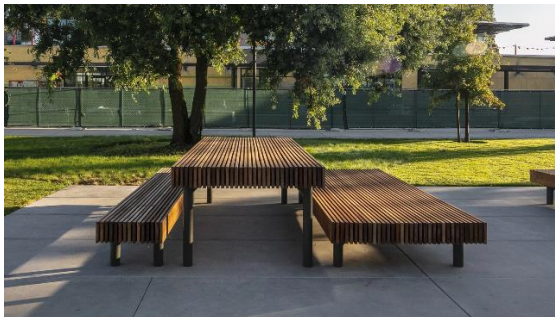
V každej komunitnej záhrade je vhodné umiestniť prvky na úkryt, posedenie a relaxáciu. Výber prvkov je podmienený charakterom okolitého prostredia. Prírodné materiály ako drevo sú vítané. Farebnosť prvkov by mala byť s škále decentných odtieňov antracitovej, bielej, béžovej, u dreva sa preferuje jeho prirodzená farba.

Príklady typov prístreškov a pergol, Zdroj str. 14

2.2.4 Lavičky, stojany na bicykle a iné prvky mobiliáru

Preferujú sa lavičky a mobiliár s ohľadom na charakter okolitého prostredia.

Príklady typov posedenia a stojanov na bicykle, Zdroj str. 14

2.2.5 Vyvýšené záhony

Pravdepodobne budú hlavným nosným prvkom každej komunitnej záhrady. Práca pri vyvýšenom záhone je jednoduchšia a dobre sa dajú podeliť v rámci komunity. Dnes je už možné zakúpiť mnoho druhov rôznych materiálov a veľkostí, no stále je možné si ich jednoduchým spôsobom aj vyrobiť. Vhodné materiály sú drevo, drevoplast,

Odporúčame radšej menšiu veľkosť vyvýšených záhonov, ideálne rozmery sú napr. 1,5 m x 1 m, prípadne 1,2 x 1,2 m, tvar záhonov je potrebné prispôsobiť aj tvaru pozemku. Dôležitá je aj vnútorná skladba vyvýšeného záhona.

Odporúčaný postup pri zakladaní vyvýšených záhonov:

Na spodok záhonov odporúčame umiestniť sieť proti krtom. Záhony plníme nasledovne:

- Na spodok vrstva 10 cm konárov (hrubo nasekaný materiál)
- Na to dáme vrstvu trávnych drnov hore nohami (5 cm)
- 10 cm vrstva jemných vetví, záhradnej štiepky a pod.
- 5 cm zmes hrubo rozloženého kompostu, trávy a lístia
- Zvyšok (30 cm) záhradnícky substrát s preosiatym kompostom v pomere 50 :50

Zdroj vľavo: <https://www.lanitgarden.sk/sk/vyvyseny-zahon-lanitplast-plant-100/#product-gallery-2>, vpravo: <https://www.greenarch.sk/cennik/17-vyvysene-zahony>

Príklady formy vyvýšených záhonov, Zdroj str. 14

2.4 Sortiment rastlín

Čo všetko je možné v komunitnej záhrade vypestovať?

V komunitnej záhrade si okrem zeleniny a ovocia môžete založiť aj trvalkový záhon, či vysadiť okrasné kríky. Nesmiete však vysádzať žiadne invázne druhy. Do KZ je možné umiestniť aj rastliny v nádobách.

Sortiment úžitkových rastlín nie je obmedzený, záleží len na Vašom čase, schopnostiach a odhodlaní sa záhradke venovať. Pre predstavu uvádzame príklady:

- Paradajka, paprika, uhorka, cvikla, kaleráb, hrach siaty, mrkva, petržlen, zeler, tekvica, cuketa, okrasná tekvica, šalát, pór, reďkovka
- Rôzne druhy bylín (pažítka, šalvia, levandula, koriander, mäta, kari, pamajorán, bazalka, yzop, stévia, tymián, saturejka a pod.)
- Jahody, maliny, černice, ríbezle, egreše, josty, čučoriedky, rebarbora

Odporúčaný sortiment trvaliek a okrasných tráv

- Druhy vhodné na slnečné stanovište

- **Trvalky:** *Achillea, Alyssum, Anaphalis, Aster, Echinacea, Kniphofia, Gaura, Salvia, Nepeta, Euphorbia, Rudbeckia, Iris, Phlox, Paeonia, Veronicastrum, Leucanthemum, Coreopsis, artemisia, Gypsophila, Knautia, Liatris, Lavandula, Helenium,*
- **Okrasné tráv:** *Pennisetum, Miscanthus, Stipa, Panicum, Imperata, Festuca, Sesleria, Calamagrostis, Helictotrichon*

- Druhy do tienistých miest

- **Trvalky:** *Bergenia, Brunnera, Dicentra, Hosta, Epimedium, Hemmerocallis, Monarda, Campanula, Helleborus, Geranium, Thalictrum, Astilbe, Anemone, Iberis*
- **Okrasné tráv:** *Deschampsia, Carex, Molinia, Luzula, Hakonechloa*
- **Paprade:** *Dryopteris filix mas, Athyrium, Matteucia struthiopteris*

Uvedený sortiment má odporúčací charakter a je to výber najfrekvencovanejších a na základe skúseností v mestských podmienkach najodolnejších druhov rastlín.

2.5 Kompostovanie

Kompostovanie

Bioodpad vhodný na kompostovanie tvorí 30 až 45 % z celkového množstva odpadu. Konečný produkt – kompost môže byť použitý pri pestovaní rastlín ako humusové hnojivo vracajúce do pôdy výživné látky, ktoré sme z nej pestovaním odobrali.

Kedy je kompost zrelý?

Do nádoby s dobre prevlhčeným kompostom vysejeme semienka rýchlo klíčiacych rastlín (napr. žerucha), pritlačíme a zakryjeme fóliou. Ak počas týždňa väčšina semien vyklíči, môžeme usúdiť, že kompost už neobsahuje nijaké látky škodlivé pre rastliny a môžeme ho použiť v záhrade. Intenzívne zelené klíčne lístky svedčia o vyzretom komposte, zatiaľ čo žlté alebo hnedé lístky o surovom. Ak vyklíči len málo semien, musí sa kompost podrobiť ešte ďalšiemu rozkladu, kým nebude vhodný na ďalšie použitie.

Ako využiť hotový kompost?

Vyzretý kompost je hnedej až tmavohnedej farby, drobnej štruktúry, nezapácha, ale vonia ako humus. Jeho prednosti sú v tom, že má schopnosť zadržiavať vodu, prevzdušňovať pôdu a obsahuje veľké množstvo (podľa zloženia vstupných materiálov) výživných látok. Hotový, dobre vyzretý kompost môžeme použiť ku všetkým typom plodín. Surový kompost aplikujeme do pôdy na jeseň. Vyzretý kompost môžeme aplikovať kedykoľvek (používa sa hlavne pri výsadbe na jar]. Na dostatočné zásobenie pôdy živinami stačí 1-2 cm vrstva kompostu ročne. Vzhľadom na vysokú zásobu živín nie je

potrebné vo väčšine prípadov používať viac ako 2-3 litre kompostu na 1 m². Toto množstvo platí hlavne pre zeleninovú záhradu, živé ploty a okrasné kríky.

Čo získame kompostovaním?

- Kvalitné hnojivo
- Znížime množstvo a škodlivosť odpadov
- Pomôžeme životnému prostredie
- Ušetríme peniaze za drahé hnojivá

Ako sa dá kompostovať?

V podstate je možné kompostovať všetky netoxické organické materiály, ktoré vznikajú v domácnosti a v záhrade. Pri domácom kompostovaní môžu byť problematické len materiály, ktoré sú čerstvo chemicky ošetrené a potraviny živočíšneho pôvodu. Zvyšky varených jedál je dobré zmiešať s väčším množstvom suchého, savého materiálu.

MATERIÁL VHODNÝ NA KOMPOSTOVANIE

Odpad z kuchyne – zvyšky z čistenia ovocia a zeleniny, zvyšky jedál, potraviny, čaj, kávový výluh, potravinami znečistený papier

Organický odpad – kvety, pokosená tráva, konáre, lístie, vypletá burina, zemina

Odpad zo záhrad iný – popol z dreva, hobliny, hnoj a trus, drevené piliny, vlasy, perie, papierové obrúsky a servítky

MATERIÁL NEVHODNÝ NA KOMPOSTOVANIE

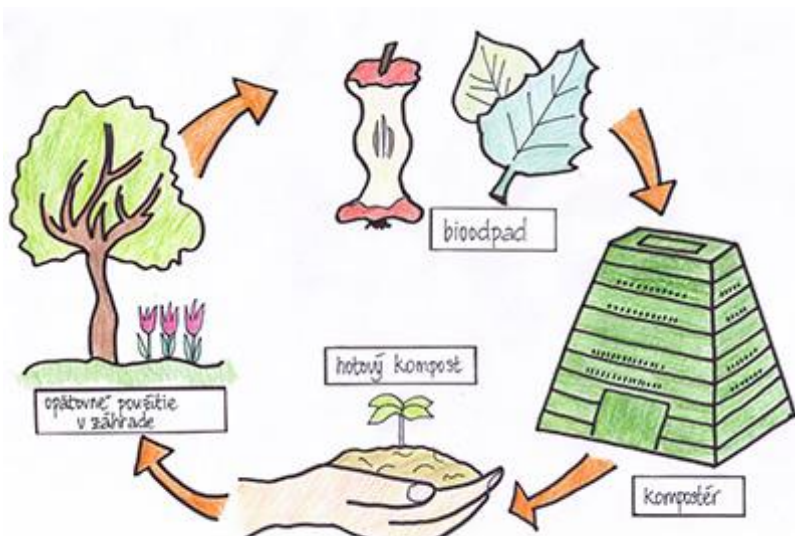
Druhotné suroviny – kovy, plasty, sklo, textil, papier

Problémové látky – farby, staré lieky, staré oleje, batérie, chemické prostriedky

Iné – prach zo smetí a vysávania, časti rastlín napadnuté chorobami, kosti a mäso, mliečne výrobky

Kde situovať kompostovisko?

- Je vhodné zabezpečiť kontakt so zemou, aby bol možný prístup pôdných organizmov (dážďovky, roztoče, mikroorganizmy), ktoré pomáhajú pri rozklade organických materiálov
- Donášková vzdialenosť by nemala byť veľká, okolo kompostoviska by mal byť dostatočný priestor pre manipuláciu s náradím.

Zdroj: <https://www.nemcovce.sk/kompostovanie.php>

- Odporúča sa spevnený podklad pracovného miesta (nie kompostoviska), ktorý zabezpečí pohodlný prístup aj pri dlhodobejšom daždi.
- Kompostovisko by nemalo byť vystavené priamemu slnku, silnému vetru (aby sa kompost nevysušoval) ani dažďu. Preto je vhodné ho umiestniť do polotieňa a prikryť ho proti dažďu.
- Aby z rôznych dôvodov neprekážal susedom (pri správnom kompostovaní je táto obava zbytočná). Základnou formou je kompostovanie v kope (hrabli). Stačí materiál vhodne upraviť a navrstviť do požadovaného tvaru. Tento spôsob sa používa hlavne tam, kde je dostatok priestoru. Druhým spôsobom je kompostovanie v zásobníkoch. Kompostovacie zásobníky si môžete vyrobiť aj z odpadových materiálov (drevené a plastové palety...)

PRAVIDLÁ SPRÁVNEHO KOMPOSTOVANIA

Dno kompostovacej kopy vysype hrubším materiálom(posekané drevo, konáre), aby sme zabezpečili cirkuláciu vzduchu a odtok nadbytočnej vody. Kompostujeme iba upravené a posekané, drvené, nalámané) materiály. Nazbierané materiály neukladáme do kompostoviska vo vrstvách, ale ich navzájom zmiešavame. Platí, že dusikaté látky (hnoj, trus, posekaná tráva, kuchynský bioodpad, zvyšky zo záhrady), ktoré sú väčšinou mäkké, šťavnaté a zelené, musíme zmiešať s uhlikatými (drevená štiepka, piliny, hobliny, lístie, slam), ktoré sú zväčša tvrdé, hnedé, suché a savé. Počas celého procesu kontroluje vlhkosť kompostu. Podľa potreby kompost dovlhčíme alebo pridáme suchý, savý materiál. Kompostovací proces je založený na aktivite mikroorganizmov a pôdných živočíchov, ktoré k svojmu životu potrebujú kyslík. Preto musíme zabezpečiť dostatočné prevzdušňovanie kompostovacieho materiálu. Prekopávanie 1 – 2 x ročne výrazne urýchľuje rozklad. Ak sme dobre založili kompostovacu základňu, mala by nám do 1-3 dní vystúpiť jej teplota na 40 až 60 stupňov. Kompostovací materiál je vhodné premiešať malým množstvom zeminy (nie je to však nevyhnutné, nie viac ako 10%). Približne po 6-12 mesiacoch je kompost vyzretý.

KAPITOLA 3 Údržba komunitnej záhrady

Základné pravidlá

Údržba počas sezóny

Komunitná záhrada by mala mať záhony vysadené do začiatku júna s celkovou výmerou min. 70% z plôch určených na výsadbu rastlín. Plochy, ktoré sa v priebehu roka nebudú vysádzať je potrebné vyčistiť najneskôr do polovice mája. Členovia komunitnej záhrady sú zodpovední za pestovateľské záhony počas celého roka. Dôležité je priebežne ich odburiňovať a vykonať zber v priebehu a na konci sezóny. Najneskôr koncom novembra je potrebné odstrániť buriny zo záhonov, uschnuté časti rastlín a odinštalovať oporné konštrukcie rastlín.

Zdroj: <http://www.gardenteam.sk/sk/>

Údržba záhona

Záhradkári a užívatelia KZ musia udržiavať svoj záhon (vrátane príľahlých uličiek) v čistote počas celej sezóny. Práce zahŕňajú sadenie, polievanie, odstraňovanie buriny a zber úrody. Záhradkári sa starajú aj o prostredie v bezprostrednej blízkosti svojho pestovateľského záhona. Ak z akéhokoľvek dôvodu nie je záhradkár schopný starať sa o svoj záhon, je povinný do 2 týždňov kontaktovať koordinátora alebo zodpovednú osobu za komunitnú záhradu, ktorá tieto služby zabezpečí.

Ekologický spôsob pestovania

Komunitná záhrada sa zaväzuje, že nebude na hnojenie pestovateľských záhonov ani v okolí komunitnej záhrady používať chemické hnojivá ani postreky. Preferovať sa budú ekologické postupy pestovania. Toxické hnojivá, pesticídy, herbicídy a rodenticídy sa nesmú používať. Avšak použitie kompostu, organického hnojiva je vždy vítané.

Buriny a choroby

Záhradkári budú komunitnú záhradu a okraje záhrady udržiavať bez buriny, chorých rastlín, hmyzom napadnutých rastlín a budú pravidelne kontrolovať úrodu. Choré, infikované a invazívne rastliny musia byť zo záhrady odstránené a zlikvidované riadne podľa aktuálnej legislatívy. Burina nesmie byť vyššia ako 15 cm.

Dreviny, vysoké rastliny a drobné stavby

Výsadba drevín podlieha schváleniu Mestom Žilina. Sadenie drevín na pozemkoch mesta Žilina je možné len s písomným súhlasom Referátu správy mestskej zelene. Pri výbere rastlín buďte ohľaduplní, vysoké rastliny (ako sú slnečnice a kukurica) a drobné stavby by mali byť umiestnené tak, aby netienili iný záhon.

Úpravy pôdy

Nenavážajte do záhonov piesok ani štrk. Tieto materiály je ťažké neskôr odstrániť. Mulčujte najmä mulčovacou kôrou, drevoštiepkou, listami, pokosenou trávou alebo senom, aby ste znížili odparovanie vody a množstvo nežiaducej buriny. Každá rastlina, ktorá vyčnieva do vedľajšieho pozemku alebo chodníku, by mala byť upravená.

Uličky medzi záhonmi nechávajte priechodné. Pri výsadbe rastlín v záhone v blízkosti cestičiek ponechajte dostatočný priestor pre rast, aby sa nestalo, že by zasahovali alebo prečnievali do cesty. Záhradkári by si mali navzájom rešpektovať svoje záhony.

Odpady

Každý záhradkár je zodpovedný za odvoz odpadu zo svojho záhona. Použitie plastov a iných neporéznych materiálov na pokrytie pôdy je zakázané. Kompost alebo komunálny odpad musia byť vložené do kompostérov alebo komunálneho / triedeného odpadu a nie ponechané na hromadách v okolí komunitnej záhrady. Odpad nie je možné priniesť mimo lokality komunitnej záhrady. Zelený - organický odpad nie je povolené vhadzovať do komunálneho odpadu, pokiaľ nie je chorý alebo zamorený a pokiaľ existuje známe riziko kontaminácie kompostoviska.

Nástroje

Záhradkári sú zodpovední za upratanie nástrojov na určené miesto, ktoré bude udržiavané bez neporiadku. Všetky nástroje budú po použití očistené.

KAPITOLA 4 Príklady komunitných záhrad z praxe

ZAKOZA- Žilinská komunitná záhrada založená skutočnými nadšencami v roku 2021,

- Miesto: Bajzova ul., Žilina
- web: <https://www.facebook.com/ZaKoZahradka/>

Komunitná záhrada KVP

- Miesto: Košice
- <https://www.facebook.com/groups/442035932537309/>

Komunitné záhrady v Bratislave

- <https://www.facebook.com/komunitne.zahradyBA>
-

Vodárenská komunitná záhrada

- Bratislava
- <http://www.terravoice.sk/project/vodarenska-komunitna-zahrada/>

Krasňanský zelovoc, Bratislava, Zdroj: Foto - Matej Mikuška

Zdroje použitých ilustračných obrázkov

<https://www.lacne-domy.com/blog/exterier-domu/ako-vybudovat-kamenne-chodniky-v-zahrade>

<https://www.stavajsnami.sk/zahradne-chodniky-kamen-alebo-drevo/>

<https://www.stavebnik.sk/clanky/kamenne-chodniky-v-zahrade-od-planovania-az-po-stavbu.html>

<https://www.prozeny.cz/clanek/zahrada-snu-bez-ukazkovych-chodnicku-se-neobejde-13309>

<https://www.merkurymarket.sk/vrobok/terasa-k-domceku-stockholm-2-78x2-72x2-18-m,42028.html>

<https://www.egoe-life.eu/cz/aktualne/seznamte-se-leva/>

<https://www.alit.sk/sk/produkt/vyvyseny-zahon-kr>

https://www.obi.sk/navody/garden-and-leisure/landscape-gardening/hedges-and-bushes/Poradca_pre_zahradne_chodniky/

<https://carodreva.sk/dizajn-styl/preco-si-zaobstarat-vyvysene-zahony/>

<https://urbania.sk/cyklostoiany/stojan-na-bicykle-vincent/>

<https://www.mmcite.com/sk/woody-table>

<https://bratislava.sme.sk/g/58102/ako-vyzeraju-ine-komunitne-zahrady-v-bratislave?gref=https%253A%252F%252Fbratislava.sme.sk%252Fc%252F20480255%252Fv-ruzinove-pribudne-komunitna-zahrada.html&photo=p2423379>

Príloha č. 1 ŽIADOSŤ O ZALOŽENIE KOMUNITNEJ ZÁHRADY

Údaje o žiadateľovi

Meno a priezvisko:.....
Email:.....
Telefónne číslo:.....
Adresa:.....
Občianske združenie (názov):.....
IČO:.....
Adresa sídla:.....
Meno štatutára:.....

Pozemok a umiestnenie komunitnej záhrady

O aký pozemok máte záujem? (veľkosť pozemku, lokalita a pod.).....
.....

Ak viete, uveďte konkrétne:

Pozemok vo vlastníctve mesta (adresa, č. parc.):.....

Iný pozemok:

Zakreslenie presného umiestnenia záhrady na pozemku urýchli celý proces - mesto bude vedieť o ktorú časť pozemku máte konkrétne záujem. Využiť môžete portál ZBGIS <https://zbgis.skgeodesy.sk/mkzbgis/sk/kataster>, kde si nájdete pozemok a na snímku obrazovky vyznačíte presné umiestnenie záhrady (ohraničenie).

Komunita

Máte súhlas miestnej komunity? Popíšte nám ho. (Dôležitý aspekt legitimacy je zapojenie okolitej komunity – organizačný tím by mal získať súhlas miestnych obyvateľov, ktorí priestor v súčasnosti využívajú.)

.....
.....
.....
.....
.....

Prečo chcete na zvolenom pozemku založiť komunitnú záhradu? (Vysvetlite, prečo považujete vhodné zabráť verejný priestor a vytvoriť na ňom priestor s menej verejným režimom, predpokladáme, že záhrady sú oplotené a poloverejné. Argumentmi môže byť doterajšie nevyužívanie alebo nevhodné využívanie priestoru, atď.)

.....
.....
.....
.....
.....

Popíšte organizačný tím záhrady.

.....

.....

.....

.....

.....

Inkluzívnosť projektu/ režim komunitnej záhrady (Ako zabezpečíte otvorenosť projektu, kto bude mať priamy či nepriamy úžitok z projektu, ako vyberiete, kto bude záhradkár, ako sa vysporiadate so situáciou, ak budete mať väčší záujem o záhradkárčenie, než budete mať kapacitu nasýtiť?)

.....

.....

.....

.....

.....

Spôsob financovania záhrady (Členský poplatok a granty? Aké zdroje už máte a aké plánujete získať?)

.....

.....

.....

.....

.....

Prevádzka a údržba záhrady (Ako plánujete záhradu udržiavať? Máte pripravené pravidlá pre užívateľov komunitnej záhrady?)

.....

.....

.....

.....

.....

Povinné prílohy k Žiadosti o založenie komunitnej záhrady

1. **Podrobný popis projektového zámeru vybudovania komunitnej záhrady**
2. **Predbežný rozpočet projektu ročne**
3. **Umiestnenie záhrady na pozemku** (Zakreslenie presného umiestnenia záhrady na pozemku urýchlí celý proces - mesto bude vedieť o ktorú časť pozemku máte konkrétne záujem. Využiť môžete portál ZBGIS <https://zbgis.skgeodesy.sk/mkzbgis/sk/kataster>, kde si nájdete pozemok a na snímku obrazovky vyznačíte presné umiestnenie záhrady -ohraničenie.)
4. **Dizajn a projekt záhrady** (situácia záhrady spracovaná v adekvátnej mierke M 1:500- 1:200, ktorá bude ilustrovať plánované využitie a umiestnenie jednotlivých prvkov na záhrade. Napríklad: záhony či pestovacie boxy, výsadbu akejkoľvek trvalkovej zelene, kríkov spolu s druhovým špecifikovaním tejto zelene, umiestnenie kompostu, architektonické a konštrukčné riešenie mobiliáru, prvky drobnej architektúry, priestoru na uskladnenie náradia a zariadenia záhrady, spôsob zabezpečenia vody a jej distribúcie)